

Gravid og trygg på jobb i dyreklinikken

● omtanke ● solidaritet ● samhold

HÅNDBOK

FAGFORBUNDET

Seksjon samferdsel og teknisk

Tipshefte for samarbeid

Dette heftet er laget for deg som jobber i dyreklinikk og er, eller har ønske om å bli, gravid. En annen viktig målgruppe er tillitsvalgte og ledere. Kommunikasjon og samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er helt avgjørende for å finne best mulig løsning for begge parter. Din egen medvirkning er en forutsetning for å vurdere hvordan du kan utføre arbeidet og/eller alternativt arbeid på en best mulig måte.

Heftet kan også inneholde nyttige innspill til sykmeldte eller andre som for en periode ikke kan utføre sitt ordinære arbeid.

Dyreklinikken skal være en god arbeidsplass, også når du er gravid eller har planer om å bli det. I Norge arbeides det for å skape et inkluderende arbeidsliv. Du skal kunne oppleve gleden ved å være gravid og samtidig jobbe på en måte som er forsvarlig for deg selv, barnet og arbeidsgiver. Vi har et godt lovverk som beskytter arbeidstakerne og sørger for at arbeidsoppgavene stemmer med de mulighetene og begrensningene en gravid ansatt har. Derfor lar svangerskap seg kombinere med normal deltakelse i arbeidslivet.

Yrket som dyrepleier eller klinikkassistent er variert og spennende, men byr også på noen utfordringer ved graviditet. Du og det kommende barnet er ekstra følsomme for arbeidsmiljøet på en dyreklinikk. Målet er å holde sykefraværet nede og beskytte både deg og fosteret. Ulike eksponeringer kan føre til skader i svangerskapet, og en stor del av sykefraværet skyldes manglende tilrettelegging. Det er derfor viktig å kartlegge risiko så tidlig som mulig og legge arbeidsforholdene til rette der det er nødvendig.

Tilrettelegging, ikke sykmelding

Det er umåtelig viktig for den gravide, og for barnet som er på vei, at det tas hensyn. På den annen side skal ikke den som ikke er syk, sykmeldes. Det er ingen andre områder i arbeidslivet der man kan unngå så mye sykefravær med så enkle midler som blant gravide. Stikkordet er tilrettelegging.

Alle klinikker bør ha en generell plan for gravide arbeidstakere, med mulighet for individuell tilpasning. Ledelsen, tillitsvalgte og verneombud må være enige om de generelle kjørereglene slik at dere sammen kan få til gode og smidige løsninger tilpasset dine behov.

Trygg på jobb etter risikovurdering

Arbeidsgiver har ansvar for å vurdere om påvirkninger i arbeidsmiljøet kan gi risiko for såkalte forplantningsskader. Forplantningsskader er definert som *skader på forplantningsevnen eller skade/sykdom påført barn som følge av påvirkninger før fødselen eller påvirkninger gjennom morsmelken.*

Arbeidsgiver skal identifisere risikoen, gi ansatte informasjon om den og om hvordan du kan beskytte deg, sette i gang verne- og sikkerhetstiltak og eventuell omplassering. Risikovurderingen bør gjøres for hver enkelt. Den gjøres på samme måte som når man analyserer risiko i farlig arbeid: Vurdere risiko for å få til vern som reduserer risiko.

Det er viktig å ta hensyn til at omplassering kan medføre ekstra stress fordi du må tilpasse deg nye områder og kolleger og mister nærværet til de egentlige oppgavene dine. I tillegg er det et krav at du beholder lønnen du hadde før du ble gravid, slik at ikke svangerskapet blir en økonomisk byrde.

Det er strengere bestemmelser for arbeidsmiljøet til gravide enn ikke-gravide: *Gravide og ammende arbeidstakere må under ingen omstendighet settes til arbeid når risikovurderingen viser at arbeidet kan medføre risiko for forplantningsskader.* I noen tilfeller kan det kjemiske arbeidsmiljøet forårsake spontanabort tidlig i svangerskapet. I andre tilfeller kan man mistenke økt risiko for medfødte misdannelser, svangerskapskomplikasjoner, veksthemming hos fosteret, for tidlig fødsel eller dødfødsel. I dyreklinikken er det flere former for påvirkning man må være ekstra oppmerksom på.

Hva bør gravide i dyreklinikker ta hensyn til?

Løsemidler

Løsemiddeleksponering anses skadelig for gravide ved konsentrasjoner godt under administrativ norm. Skal gravide kunne arbeide i miljøet, bør tiltak få ned eksponeringsnivået til under 1/10 av administrativ norm. Noen få løsemidler skal vurderes enda strengere fordi de er klassifisert som foster-skadelige. For eksempel bør du unngå å håndtere formaldehyd. Husk å lese datablad før håndtering av løsemidler!

Legemidler

Det er flere legemidler som ikke skal håndteres av gravide. Les pakningsvedlegget for de medisinene du håndterer til daglig, da flere kan være skadelige under graviditet eller for forplantningen. En idé kan være å lage en oversikt over legemidlene og henge den opp der medisinene står.

Anestesigasser

Eksponering for anestesigasser er skadelig både for gravide og ikke-gravide. Tiltak for å redusere slik eksponering bør alltid settes i verk. Det skal alltid utføres en lekkasjetest av apparatet/systemet før bruk. Sørg for at utsuget fungerer som det skal. Det er viktig at endotracheal tube har oppblåst cuff og at denne er kontrollert før pasienten intuberes. Postoperativt er det viktig at pasienten ligger tilkoblet systemet med oksygentilførsel inntil ekstubering. Dette er fordi systemet og pasienten skal få tid til å kvitte seg med anestesigassen via utsuget. Den tiden hvor man er mest utsatt for eksponering er ved induksjon og postoperativt ved ekstubering. Det kan være en idé å bytte med en kollega i disse fasene. Unngå masking av pasient og induksjon av gass via boks eller bur, da det er stor risiko for lekkasje av store mengder gass.

KMR-merkede kjemiske stoffer (Kreft/Mutagen/Reproduksjonsskadelig)

Kjemiske stoffer som er KRM-merket (Kreft/Mutagen/Reproduksjonsskadelig) skal gravide ikke håndtere på jobb uten at det er gjort en risikovurdering og eventuelle behov for tilrettelegging er kartlagt. Dette gjelder blant annet arbeid med cytostatika (cellegifter).

Fysiske belastninger

Stående arbeid størstedelen av arbeidsdagen og arbeid som er fysisk tungt kan øke risiko under svangerskapet. Også enkelte fysisk krevende arbeidsoppgaver kan gi skadelige effekter. Unngå tunge løft, statiske stillinger og håndtering av utforutsigbare dyr.

Stressbelastning og stressende arbeidstidsordninger
Stress som ved tidspress og overtid kan, i likhet med skift- og nattarbeid, knyttes til skadelige utfall i graviditeten. Den enkelte gravides reaksjon på belastningene bør telle med i risikovurderingen. I tillegg kan støy kan være et problem for gravide som får sterkere stressbelastning og tåler mindre støy enn ellers.

Biologisk eksponering

Arbeid med enkelte virus og bakterier (biologiske agens) eller arbeid som medfører smittefare kan være skadelig for fosteret dersom mor ikke har opparbeidet immunitet. Gravide ved dyreklinikker bør testes for antistoffer for tokso-plasiose. I mange tilfeller vil god håndhygiene generelt beskytte både deg og fosteret.

Radioaktiv stråling

Radioaktiv stråling som når fram til fosteret kan være skadelig. Slik eksponering er derfor strengt regulert, og arbeidsgiver skal informere arbeidstakere i fødedyktig alder om farene. Du må informere arbeidsgiver om graviditeten så tidlig som mulig. For mer informasjon, se: www.nrpa.no

Kilde: www.stami.no

Hvis ikke du kan gjøre jobben på grunn av risiko for helsefare og skade for fosteret, og tilrettelegging ikke er mulig, finnes det flere ordninger for deg som er gravid og frisk: Inkluderende arbeidslivs-avtale, svangerskapspenger (helt eller delvis) og tilretteleggings-tilskudd fra Nav.

Inkluderende arbeidsliv (IA)

Å være «IA-bedrift» betyr at bedriften har en samarbeidsavtale med NAV om å bli en inkluderende arbeidsplass for alle som kan og ønsker å arbeide. IA-bedrifter får sin egen kontaktperson i NAV som skal hjelpe til med å nå målet, og har tilgang på tjenester og virkemidler. Inngåelse av en slik IA-avtale forplikter både arbeidsgivere og ansatte til systematisk samarbeid for å nå målene.

For gravide arbeidstakere kan en IA-avtale bety flere muligheter for å få tilrettelagt arbeidsoppgavene slik at du kan være i arbeid i størst mulig grad innenfor de begrensningene som gjelder. Du kan for eksempel få økonomisk bidrag for å kunne stå i jobb istedenfor å måtte bli sykmeldt hvis arbeidet er av en slik art at det ikke er mulig å gjennomføre innenfor de vanlige rammene.

Svangerskapspengene er en ordning til friske kvinner som ikke kan utføre sitt arbeid grunnet risiko for helsefare og skade for fosteret og hvor tilrettelegging ikke er mulig.

Dette gjelder for eksempel:

- arbeid med kjemiske stoffer
- fysisk slitsomt arbeid
- arbeid med stressbelastning
- psykososiale forhold

Det er også mulig å få graderte svangerskapspengene. Hvis du kan redusere arbeidstiden og fortsatt være i jobb, kan du få graderte svangerskapspengene. Hvis du ikke kan arbeide under svangerskapet fordi du er syk, kan du ha rett til sykepenger. Husk på at det er en fordel for gravide ikke å bruke unødig av sykepengerettighetene, fordi det vil kunne begrense muligheten for sykemelding senere.

Klinikken kan søke om tilretteleggingstilskudd fra NAV for å tilrettelegge arbeidet som et alternativ til at ansatte ikke kan jobbe. Det kan gis hvis en ansatt står i fare for å bli sykmeldt.

Det kan blant annet søkes om:

- Tilskudd til transport til og fra arbeidsplassen hvis arbeidet kun kan utføres på klinikken. Dette kan for eksempel være aktuelt ved bekkenløsning, hvor man har behov for dør-til-dør-transport for å kunne være i arbeid.
- Dekning av merutgifter til vikar eller ekstrahjelp.
- Støtte til kjøp av utstyr eller hjelpemidler som bidrar til at du kan fortsette i jobben, for eksempel tilpasset stol og skrivebord.

Mer informasjon

Idébanken

Idébanken for et inkluderende arbeidsliv forsøker å knekke myten om at graviditet uunnåelig vil føre til sykmelding. Heftet Gravid medarbeider gir tips om hvordan man kan tilrettelegge for gravide på arbeidsplassen. Du finner heftet her: www.idebanken.org

Gravid medarbeider på Facebook
På Facebook finnes en åpen informasjons- og spørretjeneste for gravide ansatte og arbeidsgiverne deres. Det er Idébanken som står bak facebooktilbudet. Se www.facebook.com/gravidmedarbeider

Veiledninger fra Arbeidstilsynet

- Arbeidsmiljø og graviditet (Bestillingsnummer 474)
- Gravid i arbeid (Bestillingsnummer 475)
- Veiledning om arbeidstakere som er gravide, nylig har født eller ammer (Bestillingsnummer 587)

NAV

- Inkluderende arbeidsliv – www.nav.no/Arbeid/Inkluderende + arbeidsliv
- Familie – www.nav.no/Familie
Informasjon om svangerskap, fødsel og adopsjon, kontaktstøtte, barnetrygd og annet.

Statens arbeidsmiljøinstitutt

- Faktaark 02/2011 – Tilrettelegging av arbeidsmiljø for gravide

Lovverk knyttet til graviditet og fødsel

Arbeidsmiljøloven

- Kapittel 4 inneholder krav til arbeidsmiljøet, blant annet om tilrettelegging.
- Kapittel 12 §§12-1 til 12-9 om permisjoner regulerer rett til både svangerskapskontroll og permisjoner.

Likestillingsloven

- Forbyr forskjellsbehandling av kvinner grunnet blant annet graviditet, se § 5.
- Regulerer arbeidstakernes rettigheter ved tilbakekomst til jobb etter permisjon, se § 20.

Lov om folketrygd (folketrygdloven)

- Regulerer rett til sykepenger og gradert sykemelding, se Del IV kapittel 8.
- Regulerer ytelser ved svangerskap og fødsel, se i hovedsak Del V kapittel 14.

Forskrift om vern mot eksponering for kjemikalier på arbeidsplassen (kjemikalieforskriften)

- § 6: I forbindelse med risikovurdering skal det tas hensyn til spesielt sårbare arbeidstakere, slik som for eksempel gravide
- § 31: Omplussing kan være aktuelt ved graviditet eller planlagt graviditet, amming eller forplantningsproblemer av typen ufrivillig barnløshet

Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning

- Kapittel 7 inneholder krav til risikovurdering.

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)

- Kapittel 7 regulerer arbeid med fare for forplantningsskader, og inneholder regler blant annet i forhold til risikovurdering, informasjonsplikt, iverksetting av tiltak og omplussing av arbeidstaker.

FAGFORBUNDET

Seksjon samferdsel og teknisk

www.fagforbundet.no
Pb. 7003 St. Olavs plass, N-0130 OSLO